

การประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงาน
หมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว
Performance Assessment of Village Health Volunteers Working in Village
Health Promoting Administration in Taphraya District, Sakaeo Province

พิทักษ์พงษ์ กุลวิมล, อารยา ประเสริฐชัย และ วรangkan จันทรวง
Pitakphong Kulwimol, Araya Prasertchai and Warangkana Chankong
หลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Master of Public Health Program, Sukhothai Thammathirat University

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงพรรณานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยการทำงานเป็นทีม ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (2) ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (3) ผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ และ (4) ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการทำงานเป็นทีม ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร กับผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ ประชากรได้แก่อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านจำนวน 786 คน สุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอแกน ได้จำนวนตัวอย่าง 260 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.83 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ไค-สแควร์และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีระดับสูงทุกด้าน (2) ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีระดับสูงทุกด้าน (3) การปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพมีระดับมากทุกด้าน และ (4) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการทำงานเป็นทีมกับผลการปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ ไม่มีความสัมพันธ์ ในส่วนความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารกับผลการปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ มีความสัมพันธ์กัน ในเชิงบวกในระดับน้อยมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

คำสำคัญ: ทำงานเป็นทีม, อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน, หมู่บ้านจัดการสุขภาพ

Abstract

The objectives of this study were to (1) determine teamwork factors of village health volunteers (VHVs), (2) identify management support factors of VHVs, (3) analyze the performance of VHVs in the operation of health management villages, and (4) examine the relationships among teamwork factors, management support factors, and performance of VHVs, all in the operation of health management villages in Ta Phraya district. Of all 786 VHVs in the district, 260 were selected using the Krejcie & Morgan sample table and stratified sampling method. Data were collected using a questionnaire with

the reliability value of 0.83. Statistics used for data analysis included percentage, standard deviation, arithmetic mean, chi-square, and Pearson's correlation. The results revealed that (1) all aspects of VHVs' teamwork factors were at a high level (2) all of their management support factors were also at a high level (3) all aspects of their performance in the operation of health management villages were also at a high level and (4) there was no association between teamwork factors and VHVs' performance in running the health management villages, but the management support factors were positively and significantly associated with such performance of VHVs, at a very low level ($p = .001$).

Keywords: teamwork, health volunteer, health management village

บทนำ

“หมู่บ้านจัดการสุขภาพ” เป็นพื้นที่เป้าหมายของการพัฒนาที่สำคัญที่สามารถดำเนินงานด้านสุขภาพอย่างเป็นขั้นตอน โดยเป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบใหม่ที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อปท. และองค์กรเอกชนอื่นๆ เป็นผู้สนับสนุน ให้หมู่บ้าน/ชุมชน เป็นองค์กรจัดการตนเอง ให้มีสุขภาพดีอย่างยั่งยืน โดยมี อสม. เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนตามนโยบาย “หมู่บ้านจัดการสุขภาพ” ให้ประสบความสำเร็จ ทั้งการทำงานเป็นทีม การสนับสนุนการบริหารงาน เพื่อมีเป้าหมายร่วมกันคือประชาชนสุขภาพดี ซึ่งอำเภอตาพระยา ได้มีการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพครอบคลุมทุกพื้นที่ และผลการดำเนินงานในปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2558) ผ่านเกณฑ์ฯ ร้อยละ 58.89 และยังมีการดำเนินการต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี 2557 - 2559 ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับดีเยี่ยม 1 ตำบล, ระดับดีมาก 3 ตำบล, ระดับดี 1 ตำบล

การศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงานของอสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพนั้น ได้ศึกษาถึงแนวคิดทฤษฎีต่างๆ ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเนื้อหาที่ผู้วิจัยได้เลือกที่จะนำมาศึกษา ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านของกระทรวงสาธารณสุข
2. แนวคิดเกี่ยวกับหมู่บ้านจัดการสุขภาพของกระทรวงสาธารณสุข
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม

ของแมคคอสเค (McCloskey, 1998, pp. 277-283)

4. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารของบราวน์ (Brown, 1998)

ผู้ศึกษาจะนำผลการวิจัยใช้เป็นข้อมูลนำไปใช้ในการปรับปรุงแผนการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ ตลอดจนตำบลจัดการสุขภาพ ให้เกิดความสำเร็จมากยิ่งขึ้นและเกิดความยั่งยืนตลอดไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ปัจจัยการทำงานเป็นทีม ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
2. ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน
3. ผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ
4. ความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยการทำงานเป็นทีม ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร กับผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

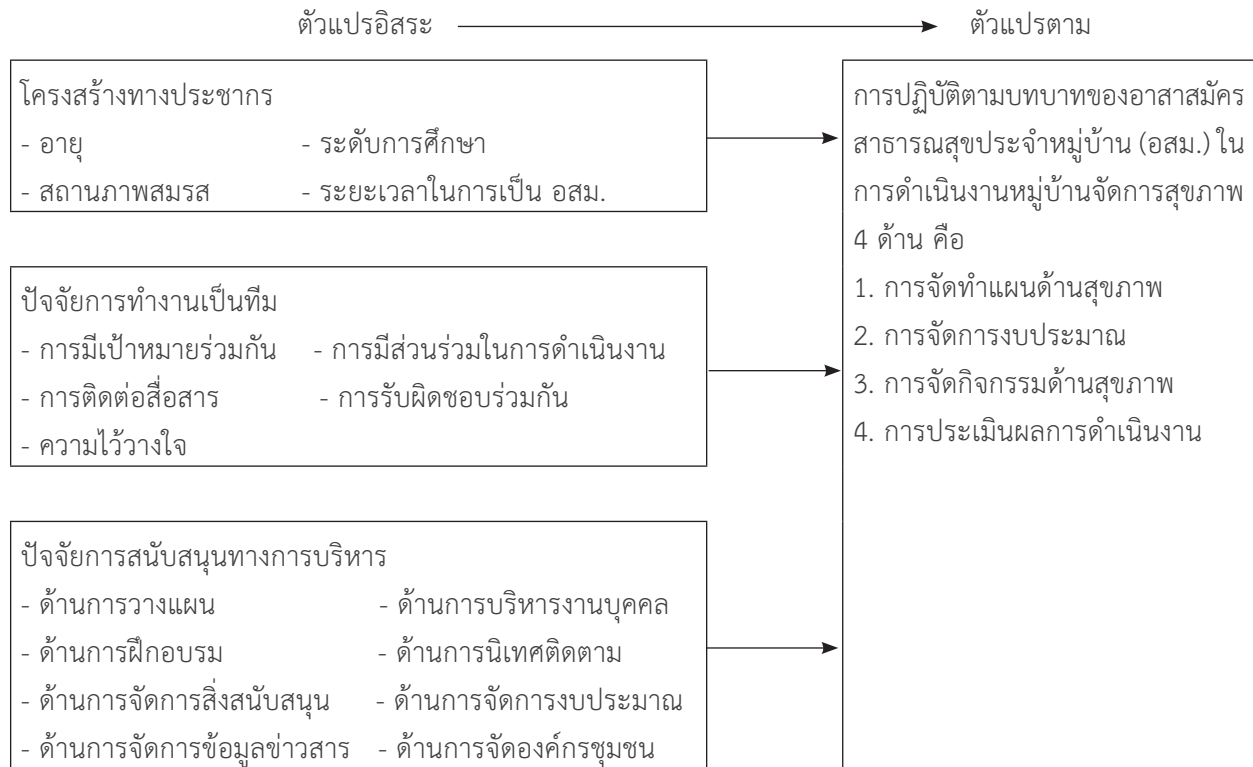
1. แนวคิดเกี่ยวกับอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2. แนวคิดเกี่ยวกับหมู่บ้านจัดการสุขภาพ

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม

4. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. โครงสร้างทางประชากร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาในการเป็น อสม. มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

2. ปัจจัยการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

3. ปัจจัยการสนับสนุนทางการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางประชากร ปัจจัยการทำงานเป็นทีม และปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร กับผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ

ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาปัจจัยการทำงานเป็นทีมตามแนวคิดของ แมคคโลเค (McCloskey, 1998) ปัจจัยการสนับสนุนทางการบริหาร ตามแนวคิดของ บราวน์ (Brown, 1998) และ การปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดทำแผนสุขภาพ ด้านการจัดการงบประมาณ ด้านการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ และด้านการประเมินผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

ขอบเขตด้านประชากร เก็บรวบรวมข้อมูลจาก
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอตาพระยา
จังหวัดสระแก้ว จำนวน 260 คน

ขอบเขตด้านเวลา ระยะเวลาในการวิจัย 1
มกราคม-30 มิถุนายน 2559

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นอาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ที่ปฏิบัติงานและขึ้น
ทะเบียน อสม. อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว และ
บันทึกในระบบสารสนเทศ งานสุขภาพภาคประชาชน
กองสนับสนุนสุขภาพภาคประชาชน กรมสนับสนุนบริการ
สุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข จำนวนทั้งสิ้น 786 คน โดย
กระจายใน 5 ตำบล 64 หมู่บ้าน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อาสาสมัคร
สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอตาพระยา จังหวัด
สระแก้ว ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 260 คน จากการใช้ตาราง
สำเร็จรูปของเครจซี่และมอแกน (Krejcie & Morgan,
1970) เมื่อได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างแล้ว ทำการคำนวณ
อสม. ที่จะสุ่มมาเป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการแบ่งเป็น
กลุ่มย่อยหรือชั้นภูมิ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้คือแบบสอบถาม โดยแยกเป็นข้อ
คำถาม 4 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามโครงสร้างทางประชากร
จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามปัจจัยการทำงานเป็นทีม
จำนวน 20 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยการสนับสนุนทางการ
บริหาร จำนวน 36 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามผลการปฏิบัติตามบทบาท
ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการ
ดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพจำนวน 20 ข้อ ตรวจสอบ
คุณภาพเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ความตรงตามเนื้อหา (content validity) ผู้
วิจัยนำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ
และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบและให้ข้อเสนอ
แนะเกี่ยวกับความตรงตามเนื้อหา ความถูกต้องของการวัด
และเกณฑ์การให้คะแนนและความเหมาะสมของภาษาที่ใช้
เพื่อปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นนำไปตรวจสอบความเที่ยง
ของแบบสอบถามและนำไปใช้ในภาคสนาม

2. การตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ
(reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบ
ความตรงตามเนื้อหา และได้รับการแก้ไขปรับปรุงไปทดลอง
ใช้กับกลุ่มประชากรที่มีความคล้ายคลึงกันและไม่ใช้กลุ่ม
ประชากรที่จะศึกษา ได้แก่ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้าน (อสม.) ที่ปฏิบัติงานในอำเภอวัฒนานคร จังหวัด
สระแก้ว จำนวน 30 คน แล้วนำคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์
ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์หาความ
สอดคล้องภายในแบบสอบถามโดยวิเคราะห์รายข้อ และ
วิเคราะห์หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแต่ละส่วน โดย
หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ปกติความเที่ยงมี
ค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป จึงจะยอมรับว่ามีความเที่ยงหรือเชื่อ
ถือได้ (ประภา เพ็ญ สุวรรณ, 2537) ผลการคำนวณค่า
ความเที่ยงของแบบสอบถาม มีดังนี้

- ปัจจัยการทำงานเป็นทีม ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
ของครอนบาคเท่ากับ .848

- ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร ค่าสัมประสิทธิ์
แอลฟาของครอนบาค เท่ากับ .881

- ผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการ
ดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา
ของครอนบาค เท่ากับ .772

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่ มกราคม
2559 ถึง มิถุนายน 2559

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics)

ได้แก่

1.1 สถิติเชิงพรรณนา (descriptive statistics) ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด ของตัวแปรโครงสร้างทางประชากร ปัจจัยการทำงานเป็นทีม และปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร และผลการปฏิบัติงานในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ (analysis statistic)

2.1 การทดสอบ ไค-สแควร์ (χ^2 - test) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง โครงสร้างทางประชากร ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส กับผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ

2.2 การวิเคราะห์ สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) เพื่อวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ ระยะเวลาในการเป็น อสม. ปัจจัยการทำงานเป็นทีม และปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร กับผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ

ผลการวิจัย

โครงสร้างทางประชากร

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 71.9 และเป็นเพศชาย ร้อยละ 28.1 มีอายุระหว่าง 38 - 47 ปี มากที่สุด ร้อยละ 48.5 รองลงมาคือมีอายุระหว่าง 48 - 57 ปีและระหว่าง 28 - 37 ปี ร้อยละ 35.0 และ ร้อยละ 9.6 ตามลำดับ ระดับการศึกษา พบว่า ส่วนมากศึกษา ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 42.7 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 21.9 สถานภาพสมรส พบว่า ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส 88.8 รองลงมาคือสถานภาพหย่า/แยก ร้อยละ 7.3 ระยะเวลาในการทำงานเป็น อสม. พบว่า ส่วนมากระยะเวลาการทำงาน 1 - 13 ปี ร้อยละ 61.9 รองลงมาคือ 14 - 26 ปี ร้อยละ 33.8

ปัจจัยการทำงานเป็นทีม

การวิเคราะห์ผลการศึกษปัจจัยการทำงานเป็นทีม

ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว พบว่า ค่าเฉลี่ยปัจจัยการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับการทำงานเป็นทีมสูง ($\bar{X} = 4.11$, $SD = .411$) และพิจารณารายข้อและรายด้าน

1. ด้านการมีเป้าหมายร่วมกัน

ผลการศึกษาปัจจัยการทำงานเป็นทีมด้านการมีเป้าหมายร่วมกัน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.20$, $SD = .471$)

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

ผลการศึกษาปัจจัยการทำงานเป็นทีมด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.98$, $SD = .497$)

3. ด้านการติดต่อสื่อสาร

ผลการศึกษาปัจจัยการทำงานเป็นทีมด้านการติดต่อสื่อสาร ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.29$, $SD = .528$)

4. ด้านการรับผิดชอบร่วมกัน

ผลการศึกษาปัจจัยการทำงานเป็นทีมด้านการรับผิดชอบร่วมกัน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.13$, $SD = .532$)

5. ด้านความไว้วางใจ

ผลการศึกษาปัจจัยการทำงานเป็นทีมด้านความไว้วางใจ ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.94$, $SD = .589$)

ปัจจัยการสนับสนุนทางการบริหาร

การวิเคราะห์ผลการศึกษปัจจัยการสนับสนุนทางการบริหาร ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว พบว่า ค่าเฉลี่ยปัจจัยการสนับสนุนทางการบริหาร อยู่ในระดับได้รับการสนับสนุน

ระดับสูง ($\bar{X} = 4.08$, $SD = .386$) และพิจารณารายข้อและรายด้าน

1. การสนับสนุนด้านการวางแผน

ผลการศึกษาปัจจัยการสนับสนุนทางการบริหารด้านการสนับสนุนการวางแผน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.21$, $SD = .474$)

2. การสนับสนุนด้านการบริหารงานบุคคล

ผลการศึกษาปัจจัยการสนับสนุนทางการบริหารด้านการสนับสนุนการบริหารงานบุคคล ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.98$, $SD = .498$)

3. การสนับสนุนด้านการฝึกอบรม

ผลการศึกษาปัจจัยการสนับสนุนทางการบริหารด้านการสนับสนุนการฝึกอบรม ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.21$, $SD = .487$)

4. การสนับสนุนด้านการนิเทศติดตาม

ผลการศึกษาปัจจัยการสนับสนุนทางการบริหารด้านการสนับสนุนการนิเทศติดตาม ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.14$, $SD = .539$)

5. การสนับสนุนด้านการจัดการสิ่งสนับสนุน

ผลการศึกษาปัจจัยการสนับสนุนทางการบริหารด้านการสนับสนุนการจัดการสิ่งสนับสนุน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.03$, $SD = .487$)

6. การสนับสนุนด้านการจัดการงบประมาณ

ผลการศึกษาปัจจัยการสนับสนุนทางการบริหารด้านการสนับสนุนการจัดการงบประมาณ ของอาสาสมัคร

สาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.91$, $SD = .503$)

7. การสนับสนุนด้านการจัดการข้อมูลข่าวสาร

ผลการศึกษาปัจจัยการสนับสนุนทางการบริหารด้านการสนับสนุนการจัดการข้อมูลข่าวสาร ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 4.17$, $SD = .476$)

8. การสนับสนุนด้านการจัดองค์กรชุมชน

ผลการศึกษาปัจจัยการสนับสนุนทางการบริหารด้านการสนับสนุนการจัดองค์กรชุมชน ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.96$, $SD = .575$)

ผลการปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ

การวิเคราะห์ผลการศึกษาผลการปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว พบว่า ค่าเฉลี่ยผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อยู่ในระดับปฏิบัติตามบทบาทระดับมาก ($\bar{X} = 4.08$, $SD = .320$) และพิจารณารายข้อและรายด้าน

1. ด้านการจัดทำแผนสุขภาพ

ผลการศึกษาผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ ด้านการจัดทำแผนสุขภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, $SD = .473$)

2. ด้านการจัดการงบประมาณ

ผลการศึกษาผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ ด้านการจัดการงบประมาณ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.88$, $SD = .602$)

3. ด้านการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ

ผลการศึกษาผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ ด้านการจัดกิจกรรมด้านสุขภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.22$, $SD = .458$)

4 ด้านการประเมินผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม

ผลการศึกษาผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ ด้านการประเมินผลการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, $SD = .477$)

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง โครงสร้างทางประชากร กับผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างโครงสร้างทางประชากร กับผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ในตัวแปรที่มีระดับการวัดแบบกลุ่มโดยใช้ Chi-square test ซึ่งได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส พบว่า ไม่มีปัจจัยใดที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม.ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง อายุ ระยะเวลาการทำงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ปัจจัยการทำงานเป็นทีม ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร กับผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการทำงานเป็นทีม ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร ของ อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ในตัวแปรที่มีระดับการวัดในมาตราอันตรภาค (interval scale) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) พบว่า อายุ ระยะเวลาที่ทำงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และปัจจัยการทำงานเป็นทีม

กับผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ไม่มีความสัมพันธ์ทางสถิติ ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ในเชิงบวกระดับน้อยมาก ($r = 0.19$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

การอภิปรายผล

สมมติฐานที่ 1 โครงสร้างทางประชากร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาการทำงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว

จากการวิจัยพบว่า อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ระยะเวลาการทำงานเป็นอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ขัดแย้งกับการศึกษาของธวัชชัย ไตรทิพย์ (2552) ศึกษาเรื่องคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารที่มีผลกระทบต่อระดับการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน พบว่า คุณลักษณะส่วนบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการทำงานเป็นทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และขัดแย้งกับการศึกษาของพิทักษ์ ยินดีจันทร์ (2553) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของ อสม. ที่ปฏิบัติงานในศูนย์สาธารณสุขมูลฐานชุมชน อำเภอเมษามหา จังหวัดจันทบุรี พบว่า ปัจจัยด้านประชากรสังคมของ อสม. ที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้แก่ เพศ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของอาสาสมัครสาธารณสุข ซึ่งในส่วนนี้ของปัจจัยส่วนบุคคลของ อสม. นั้นอาจจะขึ้นอยู่กับภูมิภาคของพื้นที่ที่ทำงานนั้นด้วย เพราะอำเภอตาพระยาเป็นอำเภอชายแดนใกล้กับประเทศกัมพูชา เช่น การประกอบอาชีพนั้นก็ไม่ได้ทำแค่ อสม. อย่างเดียว อาจจะมีประกอบ

อาชีพอื่นๆ ด้วย เพื่อหารายได้เลี้ยงครอบครัว ทำให้การปฏิบัติงานในบทบาท อสม. อาจจะยังไม่เพียงพอ ยิ่งต้องมารับหน้าที่ในส่วนของนโยบายหมู่บ้านจัดการสุขภาพเพิ่มขึ้นด้วยยิ่งต้องเหมือนการแบกภาระเพิ่มขึ้นอีกด้วย

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยการทำงานเป็นทีม ไม่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ขัดแย้งกับการศึกษาของ เอกรินทร์ โปตะเวช (2555) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ได้แก่ เพศ สถานที่ตั้งศูนย์สาธารณสุขมูลฐาน ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม การได้รับการสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ และงบประมาณการปฏิบัติงานในงานสาธารณสุขมูลฐาน หากพิจารณาแล้ว พบว่า การทำงานเป็นทีมต้องมีสิ่งยึดถือคือ การมีภาวะผู้นำในการเปลี่ยนแปลง หากประธานอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมีภาวะผู้นำสูงก็มีแนวโน้มว่าการทำงานเป็นทีมสูงด้วย สามารถจูงใจให้สมาชิกทีมอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านปฏิบัติตามเป้าหมายของทีมจนการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพเป็นผลสำเร็จ

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการปฏิบัติตามบทบาทของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ อำเภอตาพระยา จังหวัดสระแก้ว ในเชิงบวกระดับน้อยมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 สอดคล้องกับการศึกษาของธวัชชัย ไตรทิพย์ (2553) ศึกษาคุณลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารที่มีผลกระทบต่อระดับการทำงาน

เป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ผลการวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างคุณสมบัติส่วนบุคคล และปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารกับระดับการทำงานเป็นทีมพบว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างประสพการณ์การทำงานด้านอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน และปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร มีผลกระทบร่วมต่อระดับการทำงานเป็นทีมของอาสาสมัครสาธารณสุข ประจำหมู่บ้าน โดยจากการที่สอดคล้องกันพบว่า ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารงานของเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และประธาน อสม. นั้น ถ้ามีการสนับสนุนทรัพยากรบุคคลในการวางแผน การจัดองค์การ เรียนรู้ การกระตุ้นโดยการนิเทศ ติดตาม และการควบคุม ประเมินผลให้บรรลุจุดมุ่งหมายนั้น มีส่วนทำให้การปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพประสบผลสำเร็จ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ระดับการทำงานเป็นทีมของ อสม. พบว่า ด้านความไว้วางใจมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ควรจัดการอบรม เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานร่วมกัน และหลักการทำงานเป็นทีมให้กับ อสม. กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของอสม.และรายงานให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขรับทราบทุกคน

2. ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร พบว่า การสนับสนุนด้านการจัดการงบประมาณมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ซึ่งเป็นปัญหาในการทำงานของ อสม. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ควรให้คำแนะนำในการบริหารจัดการด้านงบประมาณ เช่น การเรียงลำดับความสำคัญของปัญหาในการใช้งบประมาณ รวมทั้งการประสานกับหน่วยงานอื่นเพื่อสนับสนุนงบประมาณในการทำงานของ อสม.

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสนับสนุนทางการบริหารกับผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ พบว่า ปัจจัยสนับสนุนทางการบริหาร มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติตามบทบาทของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ ได้แก่ การร่วมจัดทำแผนหมู่บ้าน การอบรมพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการสุขภาพ การสนับสนุนงบประมาณและสิ่งของในการดำเนินงาน การให้ข้อมูลข่าวสารด้านการจัดการ

สุขภาพ พร้อมกับนิเทศ ติดตาม และประเมินผล เพื่อให้
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ปฏิบัติงานได้อย่าง
มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

1. ควรมีการวิจัยภาวะผู้นำที่มีผลต่อการทำงานของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ
2. ควรมีการวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยอื่นๆ ที่มีอิทธิพล

ต่อระดับการทำงานเป็นทีมหรือสามารถพยากรณ์การ
ทำงานเป็นทีมได้

3. ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบในการพัฒนา
งานของ อสม. ในการดำเนินงานหมู่บ้านจัดการสุขภาพ
เช่น รูปแบบการฝึกอบรม รูปแบบการสนับสนุน และรูป
แบบการนิเทศติดตาม

4. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสร้างรูปแบบการ
พัฒนาภาวะของผู้นำของประธาน อสม. ระดับตำบล ระดับ
อำเภอ และระดับจังหวัด

References

- Brown, W. B. (1998). *Organization theory and management approach*. New York: John Wiley & Sons.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- McCloskey, M. (1998) .The process and outcome of life review psychotherapy with depression homebound older adult. *Nursing Research*, 46(5), 277-283.
- Potaweck, E. (2012). *Factors influencing role-based primary health care. The duty of village health volunteers in Si Chiang Mai district, Nong Khai province*. Master of Public Health Thesis, Khon Kaen University. (in Thai)
- Suwan, P. (1994). *Health Status: Creating a survey scale*. Bangkok: Parbpim. (in Thai)
- Traithip, T. (2009). *A study of personal attributes and administrative support factors, impact on teamwork levels of village health volunteers in Kalasin province*. Master of Public Health Thesis, Khon Kaen University. (in Thai)
- Yindeechan, P. (2010). *Factors affecting the performance of primary health physicians working in community primary health centers in Makham district, Chanthaburi districe*. Master of Public Health Thesis, Mahidol University. (in Thai)

